

פנינים מאירים

הארות ופנינים ממשנת רבותינו - על הדף היומי

גליון 19

פרשת במדבר

שבת עב עח

קביעות החודשים מדגישה את כוחם של גדולי ישראל לשלוט בבריאה

על האיש החכם שאמר אותם ועל קדושתו. לעומת זאת בחכמה שבאה מחכמי יוון, איננו סומכים עליהם, אלא רק על הראיות השכליות שהביאו, ולכן אין פגם בכך שהם באו מאומות העולם.

והאמת היא שבהבדל הזה נעוץ עומק מעלתה של תורת ישראל על פני חכמות זרות, שבהם מוחו של החכם הוא רק כלי שעוזר לנו לברר מציאות מסוימת. מה שאין כן בחכמת התורה - שהיא נובעת מתוך הנפש וטהרתה, ולכן הקדושה שלה תלויה במי שלימד אותה.

והנה בחכמת קידוש החדשים ועיבור השנים, המעלה הזו מודגשת יותר - כיון שכוחם של חכמי התורה הוא לקבוע את הזמן עצמו!

להבדיל משאר האומות שיכולים רק לברר את המציאות, ולא להשפיע עליה, ולכן דווקא בחכמה זו מתבטאת באופן בולט עליונותה וקדושתה של תורתנו הקדושה!

חשוב לציין שמרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א בהקדמה לחיבורו שקל הקדש על הלכות קידוש החדש להרמב"ם, כותב שיש מצוה ללמוד הלכות אלו, כיוון שכתוב עליהם כי היא חכמתכם וכו'.

ומשמע שדעתו של מרן שליט"א שהמצוה לחשב תקופות ומזלות שייכת גם בימינו, בחישובים המצויים בידינו.

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות? שנאמר 'ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים' איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים? הוי אומר - זה חישוב תקופות ומזלות. [ע"ה.]

צריך להבין, מהי החכמה המיוחדת בחישוב תקופות ומזלות, שמבטאת את חשיבותה של חכמת ישראל על פני שאר חכמות? ובמה גוי מופקע מחכמה זו יותר משאר חלקי התורה?

הגאון רבי יהודה אריה הכהן רפפורט שליט"א מביא שהרמב"ם [בסוף פ"ז מהלכות קידוש החדש] כתב: "וטעם כל אלו החשבונות וכו', היא חכמת התקופות והגימטריות שחיברו בה חכמי יון ספרים הרבה, והם הנמצאים עכשיו ביד החכמים. אבל הספרים שחיברו חכמי ישראל, שהיו בימי הנביאים, מבני יששכר, לא הגיעו אלינו. עכ"ל.

ונראה מדברי הר"מ שהשבח והמעלה המיוחדת שנאמרה בחישוב תקופות ומזלות מדברת דווקא על החכמה שנמסרה מבני יששכר, שאינם נמצאים בידינו.

ההבדל בין הספרים שנתחברו "בימי הנביאים" ובין מה שלמדנו מחכמי יוון הוא -

שבחכמה הקדושה שנמסרה לנו מימי הנביאים אנו מסתמכים

אין הקב"ה מפיץ הקלה ע"י צדיקים

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית. [ע"ו:]

סיפר הגאון רבי מנחם צבי ברלין שליט"א שהגאון רבי מאיר הלוי בן מרן מרן הגרי"ז סולובייצ'יק זצוק"ל קיבל במתנה לחתונתו גביע כסף מהודר, ונותן המתנה שידע על ההקפדה של מרן לברך על כוס המכיל שיעור גדול בחר את הגביע הגדול ביותר שנמצא בחנות.

[מרן הרב מבריסק הקפיד להשתמש בכוס המכילה לפחות מאה ושבעים מיליגרם].

כשהגיע בליל הסדר הסמוך - להסב על שולחן אביו בליל הסדר, הציע לאביו שיקדש עם הגביע החדש, מרן הרב נענה לו ומזג לעצמו יין אל הגביע החדש.

לפתע שינה הרב את טעמו ואמר: "כל השנים קידשתי על כוס רגילה, ואף השנה לא אשנה ממנהגי ואקדש על הכוס רגילה", וכך עשה.

במוצאי יו"ט הלך רבי מאיר לבדוק כמה מכיל הגביע החדש שקיבל, ולהפתעתו גילה שהוא מכיל שני מיליגרם פחות... או אז הבין כי מן השמים מנעו מאביו להיכשל בדבר שהוא מקפיד עליו.

[קובץ מההגדש"פ]

ה' משפיל גאים באמצעות ברואים קטנים

שלוחים למקום. גם אדם חזק - יוכל להיענש, ואפילו ע"י בריאה קלה, כמו חמשת אלו...

אולם מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל הוסיף שיש מעלה בעצם הידיעה לשם מה נבראו הדברים האלו - כי זה עוד ידיעה בדרכי הבורא!

כל ידיעה של פרט נוסף בדרכי הנהגת הבורא - היא עוד מעלה בידיעת ה'.

והאמת שכל הבריאה נועדה עבור האדם השלם! אי"כ כל הרפואות הללו גם אם התרפאו מהם גויים רבים - כולם מיועדים רק בשביל אדם השלם.

אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה! ברא שבלול לכתית, ברא זבוב לצירעה, יתוש לנחש, ונחש לחפפית, וסממית לעקרב. [ע"ז:]

יש להבין מהו החידוש - פשיטא שה' לא ברא דבר לבטלה?

הנה המהרש"א כתב שהגמרא כאן לא באה להסביר את הצורך המדויק של כל הנבראים, אלא רק את חמשת הברואים הללו שהם יצורים קטנים וחלשים.

כי יצורים חזקים ברור לכולם שהם נועדו להעניש את עוברי רצונו, והחידוש הוא שאל יתייאש אדם מהפורענות - כי הרבה

לגרום צביעה כדי לתפוס גנב

הגאון **רבי יצחק זילברשטיין** שליט"א דן להתיר זאת כמו שהמשנ"ב כתב על אכילת תותים [ש"כ סקני"ח] שאין איסור צובע אלא בדבר שדרכו לצבוע, והרי בדיו רגילים לכתוב, ולא לצבוע ידים... וגם שזה 'דרך ליכלוד', ולא צובע ליופי... אמנם היה מקום לחשוש שכאן הגבאי צדקה מעונין דווקא בצביעה הזו שתחשוף את זהות הגנב, א"כ הגנב עושה את מלאכת הצביעה בשירותו של הגבאי.

אמנם ניתן לצרף כאן את הסברא שכתב החת"ס [בריש כתובות] שיסוד האיסור של צביעה הוא - כשאדם מעונין בגוון החדש והשונה שנוצר כתוצאה מהצביעה. אך כאן אין לגבאי שום ענין במראה החדש והמענין שיהיו לידיו של הגנב... כל המטרה היא רק למנוע ממנו להמשיך ולעשוק את כספי הצדקה, ולכן מותר לעשות זאת.

שוחט משום מאי חייב? רב אמר משום צובע, ושמואל אמר משום נטילת נשמה, משום צובע אין משום נטילת נשמה לא? אימא אף משום צובע. [ע"ה].

מסופר על גבאי צדקה שהבחין כי נעלמים מכיסיו כספי צדקה באופן קבוע, ולא ידע מיהו הגנב. בצר לו פנה לטול עצה ממרן החזון איש זצוק"ל - שיעץ לו למרוח את כיסיו בדיו שקשה להסירו, כך הגנב כאשר יכניס את ידיו ללא רשות לטול את שאינו שלו, ימצא אותם צבועים כהגון, וקלונו יתגלה לעין כל.

השאלה היא האם מותר לגבאי לעשות זאת גם בערב שבת - שכשיש חשש סביר שהגנב יגנוב בשבת, מתוך מטרה לצבוע את ידיו של הגנב בשבת עצמה?

צריך לפנות מקום בלב עבור התורה

בזה מוסבר מדוע מקדימים לבקש 'אבינו מלכינו מחוק ברחמיך כל שטרי חובותינו', לפני שמבקשים - 'אבינו מלכינו כתיבנו בספר זכיוות'. כי ברגע שהלב יהיה פנוי מהדמיונות של היצר והעבירות - יתאפשר למלאותו בדברי תורה, ונזכה לזכויות.

לעצמך את ה' ללא היקיימים

קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין
שהיא שמע ישראל. [ע"ט]

כאשר רצה הגאון **רבי יוסף דיסקין** זצוק"ל להזמין תפילין חדשות, הוא פנה לסופר שכתב את הפרשיות לתפילין המהודרות של **מרן הגרי"ז סולובייצק** זצוק"ל, וביקש ממנו תמורת מחיר הוגן שיכתוב עבורו עם כל ההידורים האפשריים - בדיוק כפי שהכין למרן הגרי"ז.

הסופר מילא את בקשתו, וכשגמר לכתוב את הפרשיות הכניס אותם אל תוך התפילין, והביא לו אותם.

בלילה הגר"י חלם שיש בעיה עם התפילין שלו, החלום הציק לו, ולכן הוא החליט לפתוח ולבדוק את הפרשיות, ולתדהמתו לא היתה גבול - כשהוא גילה שהארבעה פרשיות בתפילין של יד כתובות כל אחת על קלף נפרד, והם מחוברות יחד רק בתפירה!

מיד חזר אל הסופר בתביעה - למה רימיתני? מאימתי כותבים כך תפילין של יד - על ארבעה קלפים נפרדים?

הסופר לא נבהל - וענה אתה הרי ביקשת תפילין כמו שהכנתי למרן הגרי"ז? כך ביקש ממני למרן הגרי"ז! שאכתוב כל פרשה בנפרד ורק אח"כ אחבר אותם.

הגאון רבי יוסף דיסקין ניגש לבנו של מרן הגרי"ז - הגאון **רבי יוסף דב** זצוק"ל ושאל אותו האם כנים הדברים שכך נהג אביו? הסביר לו הגרי"ד שאביו חשש שמא מחוסר מקום השורות יגעו זו בזו - ולכן העדיף להקל ולתפור את הפרשיות.

לימים כשסיפר זאת הגאון רבי יוסף דיסקין - הוסיף ואמר שמהמקרה הזה הוא למד, שאדם צריך לעבוד את ה' בכל כוחותיו, ולא לחפש חיקויים - אפילו לא לחקות את גדולי הדור - כי לא כל הנהגה מתאימה לכל אחד.

ת"ר כתב אות אחת גדולה - ויש במקומה לכתוב שתיים, פטור, מחק אות גדולה - ויש במקומה לכתוב שתיים, חייב, אמר רבי מנחם בר' יוסי - וזה חומר במוחק מבכותב. [ע"ה:]

הנה לכאורה תמוה לחייב את המוחק יותר מהכותב - שהרי כל חיובו של המוחק הוא רק כאשר מוחק על מנת לכתוב, ואיך יתכן שהטפל יהיה חמור מהעיקר?

הגאון **רבי שמחה זיסל זיו** זצ"ל [הסבא מקלם] אומר שרמזו כאן ענין עמוק מאוד, שלפעמים ההכנה לעבירה חמורה יותר מעיקר העבירה.

והביאור הוא שהלא 'אות אחת' היא רק חצי מעשה - ולכן לא חייב עליה לא קרבן ולא מלקות.

אבל המוחק 'אות אחת' גדולה, הכין מקום נרחב לכתוב שני אותיות, וא"כ למעשה שלו יש השפעה יותר גדולה.

הגאון **רבי יצחק אלחנן ולדשיין** הי"ד [המשגיח דברנוביץ] הסביר את דבריו שהנה ככל שאדם מוחק מראשו וליבו יותר מההבלים והתאוות שיש בו - הוא מסוגל לכתוב על לוח ליבו יותר דברי קדושה ותורה.

כך שאמנם העבירה עצמה היא יותר חמורה מההכנה - אבל ההשפעה של כל שטות הנכנסת ללב, רחבת היקף הרבה יותר מעצם העבירה עצמה.

בעולם השקר החושך קודם לאור

א"ל מ"ט עיזי מסגן ברישא והדר אימרי א"ל כברייתו של עולם דברישא חשוכא והדר נהורא. [ע"ז:]

הגאון **רבי אביגדור מילר** זצוק"ל אמר שהגמרא באה לרמוז למציאות החיים בעולם השקר, שהחושך והשקר זמינים ונגישים יותר מאור האמת.

כמבואר בגמרא שהשקר מצוי יותר מהאמת [לקמן קד. מאי טעמא שקר מקרבן מיליה אמת מרחקא מיליה? שיקרא שכיח קושטא לא שכיח]

אך גם מבואר שהשקר אין לו רגלים - וסוף האמת להתגלות! [ומ"ט שיקרא אחדא כרעיה קאי, ואמת מלבן לבוניה? קושטא קאי שיקרא לא קאי!]

אכן השעיר קודם - ומלכות עשיו שולטת בעולם, הנה עתה יבוא גואל לצאן קודשים, ועם ישראל עם מלכם בראשם יצעדו בראש. ולכן נקרא שמו 'יעקב' מלשון עתיד, ולא 'יעקב' בלשון עבר.

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל

ניתן לפנות: peninim88@gmail.com

הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים